

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm: 1,00	0,50
Sáu tháng: 2,00	1,00
Ba tháng: 1,00	0,50

Mọi báo phải trả tiền trước.
Thư và manôit gửi cho M. TRẦN
ĐÌNH-PHIÊN - Ai đăng quảng cáo
việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Chị em thân ái
HỌ-TÊN - THỨC - KHÁNH

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

ĐOÀN QUÂN
Đường Đông-Bà, Huế
Điện thoại: 1115
Giấy phép: TIẾNG-DÂN - 1115

Biết bệnh tức
là thuốc chữa.

MUÒN DUY TRÌ CUỘC TRỊ - AN PHẢI DÙNG PHƯƠNG PHÁP GÌ ?

(Xin đọc giả xem hết toàn bài sẽ phân đoán)

Trên vài năm nay, trong vùng không - khí êm - dịu ở xứ Đông - dương, bỗng nảy lên một cơn bão: Bão trong thì thiên tai dồn dập; bão ngoài thì phong-triến qua-kích tràn vào. Gần mấy độ nay, tiếng sừng nổ ra liên - thành, truyền đơn thả như bướm-bướm, cho đến « quả bom, cờ đỏ » thổi nay xuy này chưa từng thấy, mà nay chôn nơi này mai treo nơi nọ, làm cho nhân tâm có chiu nào động, bước nhấc đường cuộc phải dùng thủ-đoan cương quyết mà đối phó. Nói rằng rắc-rối, thì quả rắc - rối thật! Một nước cò - quốc bên Á-đông, hơn nửa thế - kỷ phục thuộc dưới lá cờ ba sắc nước Pháp là một nước văn - minh nhân-dạo có tiếng như trên hoàn-cầu, mà ngày nay có cái cảnh tượng nguy - hiểm như thế, nguyên-nhân vì đâu? Các nhà đại chánh-trị chắc đã lưu tâm xem xét để tìm cách sắp đặt cho thích hợp với tình thế và duy trì cái cuộc trị - an lâu dài sau này; tưởng không ai cho là việc tình cờ xảy ra mà đối phó lấy lắt trong lúc tạm-thời cho qua chuyện.

Cứ như lời các nhà chuyên-trách đã điều tra và tuyên bố, thì tình hình rối loạn ngày nay, chủ động là gốc từ nước Nga (Cộng-sản), mà các đảng trong nước xu-phụ hưởng-ưng theo. Lời nói ấy xác-thực cũng không, đây ta không bàn đến. Song nếu quả thực như vậy, thì cơ-cue ấy là cơ-cue mới mà trước nay ở xứ này chưa từng có, nghĩa là mạnh mẽ rất phức - tạp, nguồn gốc rất sâu xa, có chịu cái ảnh-hưởng trong cuộc sinh hoạt chung của loài người trên mặt địa - cầu về khoảng hiện thời, mà không phải riêng chỉ một dân tộc Annam hén yếu này. Cuộc thế đã mới thì cách đối phó không thể dùng theo lối cũ mà cho là thích hợp được, ấy là lẽ đương-nhiên; thế mà, thử xét công cuộc thì hành về việc phòng-hộ trị - an gần đây thì:

- 1.) gọi tai mắt cho bọn đồ thám;
- 2.) giao quyền - binh cho quan-lại;
- 3.) dùng võ-lực mà đàn-áp;
- 4.) dùng binh-luật mà nghiêm trị.

Những phương - pháp ấy không phải là không hiệu-quả trong nhất thời, song cũng là lối cũ trong các cuộc ứng-biến ở xứ này trước nay, chứ chưa phải cách mới. Chúng tôi dám

nói quyết rằng: Phương pháp ấy không phải là phương pháp dùng để bảo-thủ cuộc trị-an cho vững bền được.

Sao thế? Mà-tiền thạch-lin, trị bệnh có khi thần-hiệu, mà không phải thờ thuốc dùng làm vệ-sinh; rượu ngon thuốc phiện, nếm đến có khoái chỉ trong một hồi, mà không phải vật dùng để tư dưỡng. Những vật ấy có chất độc, mà chất độc dùng không trúng bệnh, hoặc không nhấm thời, hoặc quá cái chừng mực, thì không những không ích mà cái đi hại sau này, không biết đâu là chừng. Trong xã-hội mà có cuộc biến loạn cũng giống như người đương có bệnh; muốn chữa bệnh cho được lành, cần nhất là phải tìm cho ra cái bệnh - nguyên mà sau dùng thuốc và đồ tư - dưỡng mới tránh khỏi sai lầm vậy.

Hiện tình cảnh xứ Đông-dương ngày nay rắc rối như trên đã nói, nguyên nhân rất là phức tạp. Về mặt ngoại giao và quốc-phòng, chánh - phủ đã sẵn cách phòng thủ rồi, chúng ta không phải bàn; duy có một lẽ mà cần phải bày tỏ là: Cây có chỗ mục mà sùng một mối sinh, người vì khi huyết có yếu mà mưa nắng mới cảm-nhiễm được; phong triêu bề ngoài mà sở dĩ tràn vào là vì nội lực bề trong nhiều chỗ trống thiếu, làm cho bản-thể không đủ sức mà ngăn cản lại (nội - lực đây, không phải nói binh - lực nước Pháp ở xứ này không đủ phòng thủ, mà chính nội - lực của người bản xứ có nhiều chỗ tệ-bệnh).

Tình hình trong nước ngày nay, nói đều thiếu thốn thì vẫn không kể hết được, song tóm lại thì cũng không ngoài cái vấn đề sinh-hoạt.

Sinh hoạt có hai đường: một là đường xu-xác, hai là đường tinh - thần. Về đường xu-xác, người Annam ngày nay rất là khốn-hưc, mà nhất là hạng dân - nghèo và hạng lao-dộng. Những hạng người ấy không rõ học-vấn chánh-trị là gì, cách - mạng cộng - sản là gì, chỉ biết đi làm nuôi thân, có dư bao nhiêu dâng nộp thuế đóng sưu và nuôi vợ nuôi con cho qua ngày tháng. Thế mà ở nhà thì làm không đủ ăn, lại bị bọn « gian - hảo » hoạt-lại theo mà đè nén nhiều, nước chum đi đâu thì không khác bán mình cho các

nhà tư bản, mấy bác coi việc theo mà há hiếp bóc lột. Con ma đói cứ giục theo sau lưng, ngó trước trông sau không biết nơi nào là nơi mình nương dựa mà nuôi cái hơi thở; vì thế thành ra tuyệt vọng. Người đời mà đến cảnh-địa tuyệt-vọng thì không còn đường nói, nghe ai nói đều gì có ám-hiệp với tình - thể mình thì tức khắc làm theo. Ấy là một đường cho phong triêu ngoài thừa nhíp mà tràn vào.

Nói về đường tinh-thần thì người Annam ngày nay phải làm đều bỏ buộc, mà nhất là hạng thanh-niên. Phàm người đương lúc trẻ tuổi thì tự-nhiên tư tưởng có vẻ lưu động, hành vi có vẻ hoạt bát. Nếu có chỗ gọi được cái hy vọng tương-lai, thì cái lối lưu động hoạt bát nói trên, sẽ theo đường thuận mà một mực tiến - hành, không có chệch quanh chệch quẹo. Nay trong đám thanh - niên, trừ ra một số ít người có chỗ học tập, có chỗ làm việc, còn ngoài ra toàn là bơ vơ thất nghiệp. Đường sau dằng dặc, hiện trời man mác, tự xé lấy mình, bốn mặt chông gai, đầy đường sạn sỏi, không biết thò tay đặt chân vào đâu mà gọi hy vọng về sau, vì thế sinh ra những mối ảo tưởng, gặp việc gì hợp với mối tin tưởng của mình thì đầu khoả mà lấy làm khoái lạc, đầu nguy hiểm mà không hề phân nan. Cái đường đó, cũng là cung một nhíp tốt cho phong triêu ở ngoài tràn vào một cách chóng.

Ấy, hai cơ trên là cái luồng gió rất tiện lợi cho phong triêu bề ngoài đưa vào; còn ngoài ra những đảng phái củ rích kia, đã không hợp thời và không ai tin tưởng nữa, không cần nhắc lại.

X. T. T.
(Còn nữa)

VẠN-VAN

Tình cảnh thầy giáo ở thôn quê

Một đoàn tâm đưa học trò chơi,
Tinh cá « hai quan » nửa mới mới.
Vách đất chông chênh ba phía trống,
Mặt tranh xiêu xô một đầu hồi.
Thềm khô bởi thể mưa chang mãi,
Đông nực cho nên gió quạt hoài.
Đánh trống thì đầu da mẹ nghệ,
Trẻ con nhà khó thì đi chơi.

Trẻ con nhà khó thì đi chơi!
Ông chằng nằng lên thực phát tài.
Non có rừng xanh khe có đá,
Nương còn bấp dè ruộng còn khoai.
Áo thâm quần vải tha hồ « diện »,
Kép gió đầu trăng mặt « oai ».
Còn có gì vui hơn nữa hử?
Phong-lưu cho trái kiếp làm trai.
Ng. H. P.

DU LỊCH TRUNG - KỲ

(Tiếp theo)
HUẾ

Chữ « Huế » chính ở chữ « hóa » (tức là ra, Nguyên xứ Huế buổi xưa là đất Chiêm-thành. Vào khoảng thế kỷ 11, An-nam ta lấy được Chiêm-thành mới chia xứ ấy ra làm 2 châu « Thuận » và « Hóa ». Năm 1490, nhà Lê nhập hai châu ấy lại làm một xứ gọi là xứ « Thuận-hóa ». (Đời Trần giả Công-chùa Huyền-Trần đã lấy cho vua Chiêm - thành Vua Chiêm-thành nộp hai châu Ô, Lý là của mình. Huế là thuộc về đất châu ấy). Năm 1558, vua Lê sai ông Nguyễn-Hoàng vào trấn miền ấy. Mấy đời của Nguyễn ở đó được ít lâu thì bị Tây-sơn đuổi. Năm 1802, vua Gia-long thống nhất được Nam Bắc, đặt ra tỉnh Quảng-dực, rồi đổi là Thừa - thiên. Ma-tiền « Huế » vẫn gọi như trước.

Thành phố Huế ở hai bên bờ sông Hương, cách biển 12 km. Bên hữu sông Hương Tây ở, bên tả sông Hương ta ở. Nơi như thế là nơi đại khai; thực ra thì bên hữu cũng có ta mà bên tả cũng có tây.

Bên hữu sông Hương, từ Lăng-dầu đến theo mép sông. Các công sở Bảo-hộ lớn như tòa Khâm-sư Trung-kỳ, tòa Công-sư Thừa-thiên, Nha-tướng, trường Quốc-học, trường Đông - khanh đều ở hai bên con đường ấy. Các công sở khác và lâu đài của Tây cũng ở xung quanh đó. Sau lưng « xóm tây » ấy có ba « xóm nam » có tiếng: An-cựu, Bồng-ngư và Phú-nam. Phú-nam là nơi có nhà thờ lớn của giáo Gia - tô. Cũng bên hữu sông Hương, xa hơn nữa thì có Nam-giao và các lăng vua.

Bên tả sông Hương cũng có một con đường lớn đi theo mép sông. Đi lên thì gặp ba nơi có tiếng: lăng Kim-long, chùa Thiên-mộ và Văn-miếu. Đi xuống thì gặp chợ Đông-bà Gia-hội và Bao-vinh. Sau lưng con đường ấy là Kinh - thành. Kinh-thành là nơi Triều-dinh Annam ở, trong ấy có: mấy dãy nhà của quan nam việc Cơ mật là nơi chánh phủ Annam làm việc, công cuộc mới như « Mỵ-de Khải - định », công cuộc cựu như Sư-quân, Tăng-tư, Tịnh-lâm. Trong kinh - thành có Hoàng-thành là nơi vua Annam làm việc. Trong Hoàng-thành lại còn có Tử-cấm-thành: Tử-cấm-thành là nơi vua và vợ con vua ở.

Khách du-lịch đến Huế cần biết:

- 1) Khách sạn.
- 2) Cờ-tích.
- 3) Phong cảnh.

(Còn nữa)

CÙNG BẠN ĐỌC BÁO

Trong số mấy ngàn độc-giả y - u - qui của báo này, nhiều người rất châu-luật, trả tiền đủ đủ mà lại dùng hạn, thật là tiện cho việc so sách, bản - báo hết sức cảm ơn. Nhưng cũng có nhiều người gọi thư về mua báo mà không gọi b e theo, hoặc mua năm mà gọi số 1, 2, 3 đồng trước, bản-báo cũng thế lặt, y lời thông thư các ngài mà gọi báo đi, n - y đã đủ số học trả trước, hoặc đã quá hạn rồi, mà cũng chưa thấy các ngài gọi số học còn thiếu về, như thế thiệt là bất tiện cho đường kính (tức của bản - báo). Vậy xin các ngài hãy nhớ lời hẹn trong thư trước mà gọi về cho, (các ngài mua bản thứ ba từ 10 An 1929 đến 10 An 1930 cũng vậy) đừng để nhà báo phải gọi báo gián đoạn thì bản-báo lấy làm a lệ.
B. B.

CHUYÊN HAY Sao lại bỏ quên ?

Lâu nay trong đám người mình sang Tây về, có một vài người có ý khảo - sát điều rầy điều nọ, chứ không phải vì sẵn tiền mà đi du-lịch suông, hoặc đi tìm bằng nọ bằng kia về việc tư kỷ, họ thuật chuyện lại, nói rằng: người Pháp ở bên nước Pháp, khác người, Pháp đã sang bên xứ Đông-dương này. Họ nói vậy thì mình cũng nghe vậy, chứ không dám vội tin. Nghĩ rằng xứ Đông-dương này đầu đầu - man thế nào cũng không có thể làm cho người văn-minh đời này di được.

Mới rồi ông Varenne (nguyên Toàn-quyền Đông-dương) giữa nghị-trưởng bên Pháp, có nói rằng: « Phần nhiều người Pháp sang Đông - dương, bỏ quên cả bản tánh cũ - hữu của nước Pháp mà không mang theo, như từ-tế, nhân-tử, dung thứ v. v. »

Nghe câu ông Varenne nói mà mình mới dám tin lời của người mình nói trên là đúng với sự thực.

Nay xét lại: phàm người ở xứ này mà đi sang xứ khác, thì hay đổi tánh, có lẽ cũng là cái công-lý. Xem như người Nam ta vào ở trong một xứ chung quanh toàn là từ - tưởng dè dặt, củi - củi đục đục, nên cái bản tánh dè-dặt của họ cho chung, mọi người không quên thì thì. Thế mà đã bước chân đến xứ khác, Tây, Âu, Nga, Nhật chẳng hạn, cũng đều đổi lấy cái bản tánh: tự-do, bình-dẳng, xã-hội, cách-mạng. Những tánh chất mới, tuy không được như người ta, song cũng đổi tánh củi đi nhiều. Thế thì người Pháp sang Đông-dương mà có người khác hẳn với người Pháp bên nước Pháp, cũng không lấy gì làm lạ.

Như lời ông Varenne nói thì ta cũng phân nan về sự rút cho người Nam ta: sao người Pháp không bỏ quên cái tánh, mà lại bỏ quên những cái tánh, cái nào đáng đáng cái này, như: từ - tế, nhân-tử, dung thứ v. v.

Hải Âu

Cửu hoạn và phòng hoạn

Cái nạn đói ở xứ ta thường hay xảy ra hằng năm mà mỗi khi xảy ra thì có cuộc chôn cất quynh trợ, năm nào như năm này, ấy là một cách cứu hoạn tạm thời, chứ chưa phải là cách phòng hoạn lâu dài. Về vấn đề ấy Bản báo có bài cứu hoạn và phòng hoạn đăng trên số 241 và 242 ra ngày 18 và 21 Decembre 1929. Nay thấy bạn đồng nghiệp « Đông-tây-tuần-báo » số 14-ra ngày 17 Mai, có bài « Lối phát chẩn không phải là phương thuốc hay », trong đó bàn đến « Công-an-cục » đại ý cũng nói về cách dự phòng mà có thể thực hành được.

Người xưa có câu: « có ngựa trước thì khỏi đau hoạn sau » (有馬無患). Chánh phủ và nhân dân ta có ai lưu tâm đến điều ấy không?

Tiếng-Dân

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Thế lệ thi vào trường Cao-đẳng Thương-mại Hanoi về niên khóa 1930 - 1931

Ngày 7 và 8 Aout 1930 sẽ mở kỳ thi vào trường Cao-đẳng Thương-mại Hanoi (bên Thương-mại, bên Sư-điện, bên Vô-tuyến-điện) tại Hanoi, Saigon, Huế và Paom-Penh.

Thi-sinh không phải buộc có bằng cấp gì cả. Tuy vậy chỉ có chức viên tổng sự các sở Sư-điện và Vô-tuyến-điện mới được thi vào hai bên Sư-điện và Vô-tuyến-điện.

Thi-sinh phải gửi đơn đến quan Thủ-hiến xứ mình trước ngày 10 Juillet. Trong đơn phải nói rõ tên họ mình, tên họ cha mẹ, chỗ ở cha mẹ và chỗ nhà trường sẽ gửi thư đến gọi vào thi. Lại phải nói rõ thi sinh muốn thi vào bên Thương-mại, Sư-điện hay Vô-tuyến-điện. Thi sinh phải đính theo là đơn lý lịch giấy má sau này:

- 1) Giấy khai sinh
- 2) Giấy tư pháp lý-lịch
- 3) Giấy chứng nhận thi sinh có đủ sức khỏe để học
- 4) Giấy của một hoặc các viên Chương-giao các trường thi sinh học trong ba năm sau cũng chứng nhận thi sinh không phạm tội gì nặng
- 5) Nếu thi sinh muốn xin học bằng: một bản lý-lịch (état de renseignements) do quan chức bang tỉnh phát cho và có chữ quan Công-sư duyệt y. Trong giấy ấy phải nói rõ lòng trung thành đối với Chính phủ và tinh thần tôn thờ và tài chính của gia quyến của thi-sinh và thi-sinh.

Các thi-sinh tổng sự tại các công sở lại phải có giấy của viên chức sở cho phép và giấy viên chức sở chứng nhận học kiểm.

Thi vào trường Cao đẳng Thương-mại chỉ có hai việc thời:

- 1) một bài làm tá
- 2) một bài luận Pháp văn
- 3) một bài tính số
- 4) một câu hỏi về lịch học. Văn lý học hay thực vật học.

Chương trình thi vào trường Thương-mại giống như chương trình thi Cao đẳng tiểu học Pháp-Việt.

Các thi-sinh được trúng tuyển sẽ có giấy gọi riêng, và giấy đi đường và phải đến Hanoi trước ngày 30 Septembre. Thi-sinh không phải người ở Bắc-à thì phải có giấy cầu cước trong mình.

VINH

Các viên chức đi hiệu cáo
Vi các việc rắc rối trong đạo gian, quan tỉnh thường với tòa pháp quan kiểm - giáo bản-tự Phan-sĩ-Bằng, quan huấn-dạo hươ-tri Nguyễn-Cát đi hiệu cáo trong hạt Thanh-chương (hai ngài đều quê ở T. C.); quan đốc-học hươ-tri Nguyễn-Chấn, (quê Nam-dân) đi hiệu cáo Nam-dân. Hiện các quan đi nhận chức trách khởi hành hôm 12 Mai.
Q. K.

An ông Đình-văn-Tường

Ông B. V. T. chủ hiệu T. K. T. Q. đang Thanh-niên, bị bắt giam mấy tháng, rồi được tha. Chuyển ông đi Hanoi về, bị bắt lại làm án chín tháng. Nay vừa đến kỳ hạn lại nghe bị 7 năm giam cầm.
Q. K.

NGHỆ - AN

(QUYNH-LƯU)

Xét nhà

Hôm 12 Mai, hồi hơn 8 giờ đêm, quan Thanh-trà mới thăm, quan sở tại cũng linh tráng, có khi giới sẵn sàng, tới xét nhà bà Thợ, ở xã (xem tiếp trang nhì cột ba)

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ

THẾ-GIỚI THỜI-ĐẠI

Nội-tình nước Đức ngày nay

Hai năm lại đây, mà như là từ cuối tháng Mars năm nay, tình hình chính trị nước Đức có vẻ dao động lắm. Muốn hiểu vì sao, trước phải rõ cái chủ trương và địa-vị của các đảng phái là thế nào.

Ở Đức có 6 chính-đảng có thể lực, kể từ hữu-đực (thù-cửu) qua tả-đực (cấp-tiến):

1. Đảng Quốc-gia làm đại-biểu cho hạng đại địa-chủ, như là cho bọn quí-tộc ở mấy tỉnh miền Đông.
2. Dân-Đảng (Populiste) làm đại biểu cho hạng tư-bản lớn.
3. Đảng Cơ-đốc và đảng Dân-chủ, làm đại-biểu cho hạng tư-bản vừa.
4. Đảng Xã-hội.
5. Đảng Công-sân.

Sau cuộc bầu-tuyển cử 1928, đảng Xã-hội lên làm chính-Nội-các; nhà lãnh tụ Xã-hội Muller làm thủ-tướng, hợp tác cùng các đảng Dân-chủ, Cơ-đốc và Dân-đảng. Tôn-chỉ đảng Xã-hội là giải-quyết cho xong các vấn-đề xã-hội như: thợ thuyền thất nghiệp, tiền công v.v... Còn 3 đảng kia thì chủ-trương trái hẳn. Thế mà đảng Xã-hội chịu hợp tác với họ, thế đủ biết «ngon» và «hạnh» đảng Xã-hội xa xích nhau thế nào. Vì vậy, số thất-nghiệp đầu năm 1930 có quá 3 triệu người, đương sinh-hoạt cứ chật hẹp lại mãi. Cuối tháng Mars, nhân cuộc thảo-luận số dự-toán, ba đảng trong Nội-các xung-đột với các bộ-trưởng Xã-hội về việc trợ cấp cho thợ thuyền thất nghiệp. Thủ-tướng Muller đưa đơn từ chức.

Nhà lãnh-tụ Cơ-Đốc là Brüning đương ra từ chức Nội-các mới, lập thành chính-phủ hữu-đực, gồm 1 đảng thủ-cửu đảng Quốc-gia không tham dự nhưng cũng có kẻ tay chân ở trong. Thế là nước Đức đã ở dưới quyền một chính-phủ thủ-cửu, tay bên ngoài lấy hiến-pháp Weimar làm cái mặt nạ hợp-pháp, kỳ thực không gì một chính-phủ chuyên chế. Ban đầu đảng quốc-gia (tức là bọn thủ-cửu như cũ) còn do dự, sau thấy thế-lực của dân chúng ngày càng bành-trướng, lại thêm

đảng Xã-hội cũng đứng ra mặt phản đối, nên nhà lãnh-tụ Quốc-gia Hugenberg bên tả thành chính-phủ mới. Trước kia, đảng Xã-hội đứng lên chấp-chính mà tình cảnh dân-chúng còn khổ hơn thay; huống chi hiện nay bao nhiêu quyền lực đều vào tay bọn thủ-cửu, cái không khí lại càng thêm khô-thối.

Bọn địa-chủ (đảng Quốc-gia) phản nài các nông-sân họ bán không chạy, và gia hóa-vật cứ sụt xuống luôn, nên tiền lời bỏ tù không được mấy. Các thủ-nông sản lúa mì, dầu v.v., sụt, trượt, nước ngoài chờ vào bán ở Đức, bọn Quốc-gia đòi thuế thật cao. Thuế thuế cao, phẩm vật nước ngoài không chờ vào được; dân phải mua nông sản của bọn địa-chủ trong nước, bọn này thì mua mà tăng giá, bán cho dân. Hiện nay, số người thất nghiệp đã nhiều, nếu gia đồ thực phẩm tăng lên nữa, thì cái sinh-hoạt đến cuộc sinh-hoạt của dân-chúng sẽ ra thế nào? Brüning biết thế, song cần đến đảng Quốc-gia, nên sẵn lòng nhận lời yêu cầu của họ, lại hứa sẽ cấp phúc-khoản lớn cho bọn địa-chủ.

Dân-đảng thì chủ-trương từ-chức (tức là từ chức Thủ-tướng) và đảng Cơ-đốc có hai yêu-điểm này:

1. Giảm ngạch-thuế hoa-lợi đi; nhà tư-bản và địa-chủ có hoa-lợi nhiều, làm thế là hợp với quyền-lợi hai hạng ấy. Một mặt tăng thuế gián tiếp (contributions indirectes) lên. Tăng thuế gián tiếp thì gia đồ thực-phẩm cũng tăng; các nhà làm ra thực-phẩm không biết thuế gì nữa, chỉ có dân-chúng mua thực phẩm mà tiêu-thụ là phải chịu cái nạn đắt đỏ.
2. Sửa đổi cách bảo-hiêm của thợ thuyền thất nghiệp: thợ thuyền phải góp vào bảo-hiêm-cực một số

(1) Thuế gián-tiếp (impôts indirects) thuế đánh các hàng hóa, trái với thuế trực-tiếp là thuế đánh hoa lợi tăng người. Đánh thuế hàng hóa giá hàng hóa cao lên; người mua trả giá cao cũng như nộp thuế, nhưng «bóng» phải đổ về tay người bán hàng, nên gọi là «gián-tiếp».

nguyệt-phí cao hơn trước, còn tiền trợ cấp cho kẻ thất nghiệp thì bớt đi.

Chương-trình này các đảng cực-tả phản-đối đã đánh, mà còn có nhiều phản-đối nữa: cảnh dân-đảng ở Baviere cho thuế rượu bierre cao quá, còn bọn thương nhân nhỏ thì yêu-cầu đánh thuế các nhà hàng lớn cho nặng. Thủ-lương Brüning tỏ thái-độ rất cứng-quyết, giữa rằng các đảng hữu-đực không thỏa hiệp thì sẽ giải tán Hạ-Ngự-viện. Tuy vậy, hiện tình vẫn còn lơ-lơ.

Xem trên thì biết rằng ở Đức hiện nay đương sinh-hoạt rất khó khăn.

Chính-trị là phụ thuộc với kinh-tế, mà kinh-tế lấy vấn-đề sinh-hoạt làm chủ-chốt. Sinh-hoạt khốn-bạc, tự-nhiên tình-tình về chính-trị sinh ra lộn xộn.

Vấn-Định

Xem tiếp trang dưới cột sau

Đương-Quan, là nơi ông Mậu dạy học. Quan Thanh-tra lại có giặc theo một tên là Nguyễn-vân-Tiếp (người này cũng ở làng ấy, bấy lâu nay làm gi ở Vinh không rõ).

Khám xét giờ lâu không thấy lý gì là khả-nghi cả, rồi sang xét nhà tên Tiếp nói trên, cũng không bắt được gì.

Sau cuộc khám xét, không bắt gì, chỉ thấy

Thế mới rõ là tên Tiếp man báo rằng: ông Mậu có trữ đồ cấm nên mới có chuyện xét ấy.

Đương buổi đa sự, những kẻ mượn gió bẻ măng, tìm mưu hãm hại những người lương thiện, như tên Tiếp này không phải là ít. Nhà đương cuộc có lưu tâm cho không?

H. T.

QUẢNG-NAM

(TAM KỲ)

Mười lên giá

Đầu tháng Mai này, nhân chuyến thuyền - đò lớn xôn các nơi mà quan lịch có sức cho các phủ huyện canh phòng nghiêm-nhật; vì thế trong mấy lối, ở ở Tam-kỳ tại một đường Thầu-dầu chợ Vạn, chỗ xe điện thường đậu chờ khách, có mấy người nhứt dạ đứng cao, để xét hỏi những người qua lại. Có người ở làng ngoài vào xã trong mà quên mang giấy (7) theo, cũng phải đi trở lại (có kẻ chịu tốn ít nhiều cũng được đi). Mãi đường ấy là các ông người mà thường lên xuống mua bán, dân quê thấy vậy sinh lòng

đua nhau mua muối, nên giá muối bình không mà tăng lên gấp ba. Nghe dân ở các phủ huyện khác cũng thế.

Người thấy chuyện

Bệnh trâu, bò

Từ ngày tháng ba đến nay, ở mấy xã Hòa Mỹ, Chiền-dân và An-Mỹ, trâu đương mắc, hồi nhiên không ăn, thường nhói, chảy nước miếng, mình thì nóng, chừng một hai ngày thì thấy dấu bốn móng chân có mũ, thái lắm. Con nào bệnh trước, bấy giờ được hai mươi ngày hoặc hơn hai ba ngày, mà cũng chưa hết.

Nhà nông nhờ có trâu bò, đang mùa đắp lúa cấy lúa mà có cái nạn như thế thật là khổ nạn. Thế

mà ông lý diêm nhiên không thấy báo cáo với quan trên để kiểm-thuộc trừ chữa.

Mong sở Thú-y lưu tâm cứu chữa cho.

PHÚ-YÊN

(TUY-AN)

Yết-thị

Mới rồi thấy có tờ yết thị phát về cho nhân dân về việc xâu thuế năm nay, xin đăng như sau này:

Yết thị cho dân tỉnh Phú-yên biết rằng năm 1930 này phải nộp những thuế thân, thuế điền, thuế và thuế đồ tiêu và các trường công ở trong tỉnh.

1. Nộp trợ thuế phải nộp:
 - a) 35.00 thuế thân vào ngân sách nhà nước;
 - b) 05.22 vào tiền học vụ để chi tiêu về các trường trong tỉnh Phú-yên
 2. Nộp trợ thuế phải nộp:
 - a) 35.00 thuế thân vào ngân sách nhà nước;
 - b) 05.20 vào tiền học vụ nhưng cũng cho phép nộp thực một ngày từ 1;
 - c) 05.20 để trả tiền phụ cho chánh phó tổng sai việc quan, nhưng cũng cho phép nộp thực một ngày từ 1.

Như vậy là chính phủ tổng không được phép bắt dân sai sự việc quan mà phải thuế người là:

Các trường đình mà đã nộp các số tiền nói trên thì chỉ còn làm mỗi năm mỗi lần 3 ngày từ 1 nửa mà thôi.

3. Các nghiệp chủ phải nộp:
 - a) thuế điền, thuế theo hạng và gia bát
 - b) cứ mỗi đồng bạc thuế điền, thuế phải nộp thêm 0 xu, 2 phần 100 vào tiền học vụ để chi tiêu về các trường ở trong tỉnh (0.2/).

Các lý trưởng được phép cứ mỗi đồng bạc thuế thân, hoặc là thuế điền, thuế thêm 2 xu để làm sổ phí thuế thân. Các lý trưởng chỉ được thu khoản đó thôi, chứ không được tiền phụ cấp chi khác.

Nay nhân dịp cho dân sự biết rằng người Annam từ 18 tuổi đến 60 tuổi thì phải chịu thuế thân, chỉ có các hạng người kể sau đây mới được miễn thuế:

- a) người tàn tật;
- b) những lính đang ở tại ngũ trong hoàng đế hay là ở ngoài hoàng đế, những lính lệ, lính gia, lính khố xanh, lính phòng thành, lính trạm thương hàn.

c) những lính dự bị trong mấy năm dự bị. Một hạng có một thứ hai chỉ riêng. Sự cải cách đó là do đạo nghị định ngày 30 tháng 10 này, năm một ngàn chín trăm hai mươi lăm đặt ra, để các thuế phải nộp được công bằng hơn, và làm cho số người chịu thuế tăng lên chừng nào thì các người chịu thuế được nộp một số thuế nhẹ chừng ấy.

Coi như ở các tỉnh Thanh-hóa - Nghệ-an - Quảng-trị - Thừa-thiên v.v. nay số tiền đánh ít hơn ở tỉnh Phú-yên nhiều, nên mỗi người năm nay chỉ phải nộp c. 25.50 hay là 25.85 thuế thân chứ không phải là 35.00 như năm trước. Vậy ai ai cũng phải coi kỹ, đừng để lỡ đánh, bởi vì số tiền đánh thì phải thuế của mỗi người phải nộp lại phải nhiều hơn.

SÁCH TẶNG

Bản báo có nhận được ba quyển sách:

- 1) HẸM-QUAI-ĐANG (Mạo hiểm tiểu thuyết) giá 05.08.
- 2) LỘ-MINH (Trình thám, nghĩa hiệp tiểu thuyết) giá 05.12. Hai quyển đều của ông Nguyễn Hùng Sơn dịch thuật.
- 3) TEN-NIT của ông Vũ công Đạm soạn, giá 05.22.

Có lời cảm ơn.

B. B.

Bà mẹ

— Bà lại ho nữa!!!

Con

— Không biết sao mấy lâu nay, con ho luôn.

— Rứa bữa trước mị ho trào mề trào mề mà uống chỉ một chai Hóa-dờm chỉ khải bớt ngay, bây giờ v.v.v.

— Dạ, Bép! này 05.50, ra tiệm Tham-thiên-Đường mua một chai, mau đi, nhớ ký 2 chữ Tham-thiên, nghe không!

THAM - THIÊN - ĐƯỜNG

Tổng-đại-lý ở Trung-Kỳ

Trần - Kiêm - Quán

Đường Đông-Ba (HUE)

THƯƠNG AI ?

TẠ ƠN AI ?

ĐI MỪNG AI ?

KỶ-NIỆM CHO AI ?

Không chỉ qui, tiện và lịch-sự bằng Hộp Thủy-Mạc là một thư hộp chạm rất mới, mỗi hộp đựng 1 Khuy-nh-Điệp D, 1 Ba-Cô, 1 Sông-Hương, và 1 Trầm-Huê.

Bán chung cả hộp: 4\$50

Hỏi tại VIỆN-ĐỆ ĐỒNG-HỚI hoặc tại các nhà đại-lý

CHỈ CẬY NƠI MÌNH

(PHIÊU - LƯU VÀ XA - HỘI TIỂU-THUYẾT)

Tác giả: HECTOR MALOT

GIANG-HIỆ dịch:

Số 40

Chương thứ hai mư-1 bốn (Tiếp theo)

Sáng giầy khi có nhĩ máy thối. Thì nó lại đặt chày lại cửa phòng hai người thợ dệt máy mà gõ, để báo họ biết rằng đến giờ giầy rồi. Nhưng bọn thợ Anh nào có kẻ gì liếng còi mà máy và liếng chuông rang. Họ giầy rồi rửa mặt một buổi mới xong; rửa mặt xong ở ngoài chèn nước chè và ăn một người mẩy miếng rô-ti rồi mới chịu đi đến sở. Con Bé-rin thì đứng chờ ngoài cửa bãi mồi, những thợ đến trễ mà ông Vũ-phần đã đến rồi.

Nhưng chỉ chờ lại ông Vũ-phần mới đến, lần này ông đi với một

người cháu ông là Ca-zi-mia, vì ông Vũ-phần không thấy nên cần phải có người thấy cho ông.

Ông Ca-zi-mia ngó thấy công việc của mấy người thợ đang máy rồi trở mồi; nhưng thấy ra thì họ chỉ mới sắp đặt công việc chứ chưa làm ra việc gì. Ông nói với ông Vũ-phần:

«Chắc là từ nay đến bữa ông Pha-bô-ri về thì mấy thằng cha kia không làm được gì. Và lại có cái người giám-thị thì đủ rồi, cũng không lo gì.»

Cái giọng nói của người cháu vừa nghiêm-khắc, vừa khinh-bí. Ông Vũ-phần không hiểu gì nên nói:

«Nếu người mà có đủ tư cách làm tay giám-thị coi bọn thợ kia làm thì ta nào phải đem con nhỏ kia về làm gì?»

Nếu tôi mà biết có ngày phải bỏ hình sự mà xoay về đường đánh-giệp thì tôi đã học liếng Anh rồi chứ có học liếng Đức làm gì.

— Nhưng nếu có chi học thì không có điều gì trở cò.»

Câu nói của ông Vũ-phần làm cho câu chuyện phải dứt.

Cái bố con Bé-rin hết sức sợ, vì, khém nhượng, nó đứng yên không dám cử động. Nhưng nào ông Ca-zi-mia có thêm ngó đến. Câu chuyện xong, ông Vũ-phần lại choàng tay ông Ca-zi-mia mà đi ra. Bấy giờ con Bé-rin mới tự do suy nghĩ: Ông Vũ-phần thật là khác với người cháu, nhưng cái bố người cháu lại quá kiêu căng, đáng ghét. Trong lòng thì không biết hai người có thương yêu nhau không chứ bề ngoài thì không có vẻ gì thân cận được. Sao vậy? Sao một người thanh niên lại không mến ông già vừa anh họ, vừa u sầu? Sao một ông già đầu bạc, đối với một người cháu lại quá khắc như thế?

Nó còn nghĩ đến mấy câu hỏi ấy thì thấy ông Vũ-phần đi trở về lần này lại đi với ông đốc Hô-noa. Ông Vũ-phần ngồi trên một cái thang rồi ông Hô-noa xuống thẳng cái nghĩa cho ông rõ công việc của những người thợ dệt nhà máy.

Một chớp chỉ đó, nghe ông đốc kêu gọi mấy lần: «Ô-ré-li, Ô-ré-li». Con Bé-rin vẫn cứ ngồi yên, vì nó quên rằng cái tên ấy là tên của nó. Ông Hô-noa kêu một lần nữa thì nó giật mình chạy đến. Ông hỏi:

«Con này điếc sao?»

— Thưa tôi đương chăm chỉ nghe, mấy người thợ nên ông kêu mà không nghe.

Ông Vũ-phần lại tiếp nói:

— Thời ông có thể ra, để nó ở đây.»

Ông Hô-noa đi rồi thì ông Vũ-phần xáy lại nói với con Bé-rin:

«Mày biết đọc chữ Anh chưa?»

— Vâng, lời đọc chữ Anh cũng như chữ Pháp vậy.

— Mày đọc chữ Anh rồi thuật lại ra chữ Pháp được không?

— Không phải những chữ khó thì tôi thuật lại được.

— Những tin tức trong nhật trình mấy dịch được không?

— Tôi chưa khi nào thử chuyển ấy, vì nếu tôi đọc một tờ nhật trình Anh, thì tôi hiểu chứ không cần

phải dịch ra chữ Pháp.

— Hử mấy hiểu được thì dịch được chứ gì.

— Vâng, có lẽ như thế, nhưng tôi không dám chắc.

Vậy thì ta thử nghiệm thử. Mày hãy đi dẫn mấy người thợ kia rằng trong khi máy đi vắng nếu họ có cần đến máy thì cứ kêu. Dẫn họ rồi, thì máy sẽ lại đây ta chỉ cho những cái tin trên nhật trình này rồi máy sẽ dịch ra cho ta nghe.

Con Bé-rin đi lại gần ông Vũ-phần. Ông này đưa cho nó một tờ nhật-trình chữ Anh, để là tờ: «TÁ-Cách-Lan Tân-vân». Con Bé-rin vừa mở tờ báo ra vừa hỏi:

«Phải đọc mục gì?»

— Mục thương mại.»

Tờ báo đã to, chữ lại nhỏ, nó tìm cói này qua rồi khác những sự ông Vũ-phần nóng giận.

Mấy người mà thường có ở tại mỏng. Ông Vũ-phần cũng thế. Ông tuy không thấy con Bé-rin nhưng hiểu được cái bộ dạng cảm ông của nó, và nghe cái tay nó

cầm tờ báo mà run, nên ông hỏi:

«Thùng thùng mà, ầm, không nôm chi lắm, và lại có lẽ máy chưa xem mới tờ báo nói về thương mại bao giờ?»

— Thưa ông, thật vậy.»

Nó cứ tìm mãi, đến một hồi, nó la lên một tiếng nhỏ. Ông Vũ-phần hỏi:

«Mày đã tìm được rồi à?»

— Có lẽ là đây.»

Con Bé-rin khi ở sự dịch. Nó dịch rõ ràng và thường hay dự dự, mớ hơi thì chảy dài tràng. Ông Vũ-phần cũng biết cái nhội nhợt này, nên thỉnh thoảng cũng giấp nó:

«Được rồi, ta hiểu rồi.»

Bấy giờ ông Vũ-phần lại bảo tìm đến tin tức Can-quil-ta. Nó tìm không bao lâu thì được:

«Đây có tin để:

«Tin rằng của bản báo phóng viên.»

— Chính đó đây, hãy đọc nghe.

Nó đọc:

«Những cái tin mà chúng tôi tiếp được ở Đa-ca...»

(Còn nữa)

Vậy thì từ nay chúng ta...
Kể từ ngày 15 tháng 5...
Quan Công-Sở
Quan Toàn

Từ yết thị này so với tờ thông tư...
Quan Công-Sở
Quan Toàn

BẮC-KỲ

HAIDUONG

(CẨM-GIANG)

Một cuộc ngình tắc và

mấy lời yêu cầu

Hôm tám giờ sáng ngày 12 Mai quan Công-sứ đến kinh lý huyện Cẩm-giang. Cuộc trình thiết để tiếp ngài long trọng lắm. Khi xe hơi quan Sứ tới công đường quan huyện ra lễ tân rồi đến tiếp. Quan Sứ nói công đường quan huyện ra lễ tân rồi đến tiếp. Quan Sứ nói công đường quan huyện ra lễ tân rồi đến tiếp.

Một cuộc ngình tắc do quan hệ như thế, quan Sứ đã kể những việc to tát có lợi hại cho dân gian mà họ vào thưng xanh kia, chỉ dưng bốn lạy và xin lương không có câu gì nói đến việc dân cả. K ông tỏ ra g lăm lăm các quan cai trị có biểu lăm lăm rằng: Dân An-nam toàn như bọn họ không?

Thẩm từ

Lại bắt được thuốc nổ

Dân cảnh làng Đôn-sơn có bắt được Lê-văn-Nuôi, quê ở làng Trang-kính, huyện Yên-Hung (Quảng-yên) khi anh ta đi ngang qua làng đó. Soát mình anh ta thì thấy được hai cục viên thuốc nổ, chưa rõ ở đâu ra.

Hiện nay Nuôi bị giải đến giam ở bốp Hấp-phong. Còn thuốc nổ đó thì giữ lại ở đồn Trang - Bắc (Haiduong).

(Theo France Indochine ngày 15 Mai)

PHÚ-THỌ

Mưa đá

Đêm 10 rạng ngày 11 Mai, lại Phú-thọ có trận mưa đá rất dữ dội. Hạt mưa đá lớn bằng quả cau quả táo. Mưa mang cây cối bị gãy rất nhiều, nhất là lúa chiêm cuối độ 15 bóm nữa thì gãy được, nay rụng mất hết. Nhà cửa, như là quả là, bị đổ nhiều. Hai cha con phú lý tên là Tô ở làng Hòa - quan, huyện Tam-ông bị xà nhà dè chết.

Giả gạo từ hôm đó đến nay kém lắm; 1 đồng bạc chỉ được 15 bát con con 1. 01; mà còn phải tranh nhau mà dùng nữa.

Ồi! tại trời ách nước, nói đến tình cảnh đồng bào ta ở Bắc thật làm nổi ngấm ngấm!

NAM-KỲ

Mấy cuộc rảo rồi ở Nam-kỳ

Ngày 13 Mai ở Sadec có cuộc biểu tình.

Theo tin chính-phủ trao cho các báo trong Nam, ngày đó, quan Nam-bien Sadec đi tuần một mình tới làng Tân-dương cách dinh chủ-quan 10 cây số, bị 1500 dân làng ấy vây trong nhà việc; dân biểu tình eo cầm đầu một là cô đó.

Thương thuyết rất lâu nhưng khi cô đó và lãnh một-thăm đến thì quan Tham-bien mới thoát được.

Trong đêm 13 rạng ngày 14 một toán lính khố xanh 100 người, và có bắt đi xe hơi xuống Sadec để đàn áp dẹp yên.

Báo Tribune Indochinoise ngày 14 Mai lại nói rõ rằng 1500 dân chực quan Tham-bien ở nhà việc để yêu cầu ba điều sau đây:

- 1) Thả mấy người bị bắt trong cuộc biểu tình ở Cao-linh;
- 2) Bỏ các thuế tư và thuế đất thêm ra (mấy thuế này chỉ dành cho ai tòng; đóng thuế thân rồi phải đóng thêm một đồng nữa còn ruộng thì bớt mấy phần trăm mỗi người);
- 3) Tăng tiền công cho cu-ly làm đường trong các làng (routes communales).

Quan Tham-bien vì tình thế khuôn bực có làm giấy chịu nhận những điều yêu cầu của dân đó.

Theo báo La Dépêche ngày 15 Mai thì trong đám dân biểu tình có cả đàn bà nữa, mà đàn bà lại rất sôi sảng lắm. 100 người bị bắt đem về Sadec.

Theo báo Impartial ngày 16 Mai, ngày 13 Mai lúc 1 giờ chiều, 400 dân mấy làng tòng An-trương, tỉnh Cần-thơ cũng làm biểu tình không chịu làm con đường từ Cai-von đến Tân-phong, lấy cơ rằng việc nông-làng hiện nay cần kíp hơn việc làm đường đó. 300 dân biểu tình quang-sống Bassac, song lĩnh cảnh sát Cần-thơ hay sớm đến giữ được trật tự. Dân biểu tình có phải 12 người đến yết kiến quan Cai-tri tỉnh Cần-thơ: quan Cai-tri hứa sẽ xét.

Cũng trong một số đó, báo Impartial có đăng tin rằng ngày 9 Mai, buổi mai, có 1500 dân ở Long-xuyên, có cơ đó đi trước, kéo nhau đến dân ông chủ quán Chợ mới để yêu cầu thả 10 người bị bắt trong cuộc biểu tình ở Chợ mới hôm 1er Mai và xin hoãn kỳ nộp thuế thân lại 2, 3 tháng.

GIA-ĐÌNH

Lại truyền đơn

Trong đêm 12 rạng ngày 13 Mai; có truyền đơn bài Pháp rất trong các lớp trường Marc Fecando ở Gia-định. Ông Đốc trường ấy hay được liền báo lật đem nộp cho sở Cảnh-sát Gia-định.

Ở Hành-thống tây lại cũng có truyền đơn Cộng-sản. Những nhà đương cục lo tìm những tay rải những truyền đơn đó; chưa ra manh mối gì.

(La Dépêche 14 Mai)

ĐỘC-GIẢ LUẬN-DÀN

TƯƠNG-LAI NÔNG-GIỚI XỨ TA SẼ THẾ NÀO?

Người xứ ta xưa nay nhờ nông-nghiệp mà vậy vòng trong vòng ngoài. Về thời-dại trước ông cha chúng ta được no cơm ấm áo, sinh-kế được dễ dàng hơn đời nay nhiều, là vì diện-dịa lúc bấy giờ còn phi-nhiều, thủy-hạn ít, mà mang không mấy khi bị mất. Trải mấy năm gần đây, sự sống càng ngày càng ngặt nghèo; một nhiều người đã phải sống bằng cách lao-dộng khổ khăn, không thể mượn nghề làm ruộng để nuôi vợ con nữa.

Lấy những việc đi-vãng mà sánh với cảnh-tình hiện-tại, thời thấy diện-dịa ngày nay đã hóa ra thốn-thổ thốn-kim; lại thêm hàng năm náo thủy-hạn, náo dè vỡ, náo mùa mưa, đông-diễn mỗi ngày mỗi mùa ra sâu - nhược. Những nhà làm ruộng phải tốn công của nhiều, phải có trâu bò mạnh, mới có thể làm được. Bởi thế, những nhà làm ruộng không đủ sức sống nổi, phải đem thân lẫn lộn vào trường lao-dộng. Một đến chừng-nghịem là từ mấy năm nay, biết bao nhiêu dân nhà quê bị thất-nghiệp phải đưa nhau đi mộ-phu vào đồn-diễn của các nhà tư-báp. Cảnh-tình ấy nhiều người đã thức-kích rồi. Kể có mất xét cuộc đời mà tưởng đến tương-lai, lẽ nào khỏi đau xót được!

Vì sao diện-dịa ngày xưa tốt mà ngày nay lại xấu? Vì sao ngày xưa ít thủy-hạn mà ngày nay lại hay có?

Đều ấy, ở xứ ta chẳng những buổi xưa mà hiện bây giờ cũng vẫn còn nhiều người công-nghân rằng đó là việc trời, việc số mạng. Tư-tưởng ấy là tư-tưởng về thời-dại thần-quyền còn sót lại, ta không cần xét.

Nay theo khoa-học mà bàn thì ta biết rằng: thổ-nghi và khí-hậu ở một xứ đối với rừng núi sông ngòi xứ ấy có quan-hệ với nhau. Ở trong một xứ mà rừng núi trơ trụi, thời nắng nhiều gió lớn, nước sông ngòi chảy dữ dội, làm cho bờ bến bồi lở luồn luồn. Rừng núi đối với một xứ cũng như hàng rào đối với cái vườn vậy. Những nơi có rừng cao núi rậm thường tương-hay có mưa, là vì lá cây mặt mề, khi lạnh hay đóng lại để mà thành ra mây mưa, như thế mà ít có đại-bạn. Mưa nhiều nhờ có lá cây hút hơi nước, thứ nhất là lá khô rụng chất chứa lâu năm mục nát ra ở trên mặt đất thành ra một thứ đất đen (humus) có thể hút nước được nhiều lắm. Nhờ thế mà nước mưa chảy xuống các sông ngòi được trong trẻo, không có bùn lầy, và ngọn nước cũng thuần hòa không dữ dội. Những mối lợi hại mà rừng núi có thể gây nên cho ta đại-loại như thế.

Ở vào đời ông cha chúng ta ngày trước, ở trên rừng núi có cây sinh sản được một cách tự-nhiên. Trừ ra một ít ngọn búa tiêu-phu vào lấy cây gỗ cần để làm nhà cửa khi-cu, ngoài ra không ai phá hại đến. Bởi thế cho nên rừng núi um tùm kín đáo. Ngày nay thời không như

VIỆC THÈ-GIỚI

Á - ĐÔNG TRUNG-HOA

Pháp-Hoa giao thiệp

Arip 13 Mai - Shanghai - Bà-tước De Martel, đại-sứ Pháp, ngày 12 Mai có tiếp kiến bộ-trưởng Ngoại-giao Nam-kinh là Vương-chính-Dinh, nghe một trong các học-thức, hai bên đã công nhận thỏa-thập về vấn đề thương-mại Việt-Hoa.

13 Mai - Vì chính-phủ Trung-hoa yêu cầu phiên-lần nên trong khi Đại-sứ Martel đi Thượng-Hải, đã đi-dịch kỳ bản hiệp ước thương-mại Việt-Hoa. Nhưng vì sự bất-trưởng Vương-chính-Dinh lại yêu-cầu thêm nhiều điều về việc bảo vệ thông-cảng, nên hiệp ước lại chậm kỳ. Ngoại-quốc phản kháng việc Diêm-khẩu thu thuế cửa biển Thiên-Tân.

Theo N. C. T. 17 Mai. - Vì Diêm-tích-Son khải thu thuế ở Thiên-Tân có phương hại cho sự sầm-bào về khoả Tàn của thiên hạ các nước ngoài, nên hội Ngã-hàng-đoàn Anh, Pháp, Mỹ và Nhật đã gửi điện cho ngoại-giao đoàn để kháng-nại.

Miền Bắc một chính-phủ ba chủ tịch N. C. T. 17 Mai. - Đại-biểu Diêm-tích-Son là Cỗ-cảnh-Đức nói chuyện với người ta rằng: Sau này chính-phủ mới sẽ đặt ba vị chủ tịch, Vương-tinh và là chủ-tịch về việc dân; Diêm-tích-Son là chủ-tịch về chính-tự; Vương-tinh là chủ-tịch về kinh-tế; Vương-tinh là chủ-tịch về kinh-tế.

Handi, 15 Mai. - Tình hình tỉnh Quảng Tây vẫn rối rắm theo như các tin tức sau đây, thì quân đội Quảng-Tây ở tỉnh thành Nam-ninh nghe dân sầm sục lại về Hô-nam. Tuy vậy quân-đội vẫn còn đóng trong tỉnh thành chưa lui.

Lại có tin ở thượng, nói nhiều nơi, quân đội Quảng-đông tự-nhiên kéo rút. Trước đây những quân-đội này đã kéo gặc tỉnh thành Quảng-Tây, chỉ còn cách xa chừng thế. Các nhà tư bản đưa nhau tương-rung này khiến nói no, phá cây cối để lập ruộng vườn trong năm lại đây biết bao nhiêu là đồn-diễn đã thiết lập ra ở trên miền thượng-du. Nhiều số mỏ mang ra như một thành-phố nhỏ ở chốn-bình-nguyên hạ-bạ vậy. Nhiều người thấy vậy tưởng là một việc văn-minh khai-hóa: đốt rừng rậm, cày cấy hoang, tức là một sự đại lợi-ích, nhưng không tưởng đến nỗi « lợi trên thời hại dưới » như ở trên đã nói.

Nông-giới ở xứ ta ngày nay bị nguy ngập là vì thế đó. Ta hãy xét mà xem: ở Bắc-kỳ ngày nay bao nhiêu sông ngòi càng ngày càng rút dơi để sinh ra biết bao nhiêu tai hại. Ở Âu-châu cũng thế. Người ta có nói rằng: « xứ Xi-Xin (Sicile) ngày xưa là một cái vựa lúa của thiên-La-mã, từ Tuy-ni-Si (Tunis) ngày xưa là một cái thuộc-địa phi-nhiều của dân La-mã trong 20 thế-kỷ, bây giờ chỉ vì khai-khẩn nhiều quá mà thành ra những nơi khô-hàn nóng nẩy, nông-sản nghèo nàn ».

Lấy đó mà xét đoán, thời ta có thể chắc hẳn rằng: nếu ở trên giải núi Annam mà đồn-diễn càng ngày càng nhiều, thời nông-giới ở bình-nguyên hạ-bạ ắt sẽ mỗi ngày mỗi thêm nguy-ngập. Nông-giới bị nguy-ngập thời nông-dân sẽ bị thất-nghiệp là một lẽ tự-nhiên. Nông là « bản », bản suy-vì thời nước ắt phải yếu nghèo. Ấy là cái tương-lai hậu-vận, ta nên xa lo vậy.

LIÊN-MÀU

40 cây số. Người ta lại nói rằng nghe chừng những quân-đội Quảng-đông định lui về Ngã-châu là miền cương giới của hai tỉnh. Hình như hai tỉnh này như đã quay về phía-dối Tương-giới-Trạch. Những quân đội của Trương-phái-Không có 4000 người hiện đến cả Nam-ninh để tự vệ chống những quân đội của đảng Quảng-Tây.

NHẬT

Arip - Tokio 13 Mai - Thượng-nghị-Viện đã thông-quá các khoản chi-phí để mở rộng « trường-bus giáo-dục ». Các lễ hội mai sẽ bế-mạc.

Quốc-hội họp kỳ sau có xảy ra nhiều việc lợi-thời: Ông Ngã-viên Keikitei Tanomeji, nguyên-thủ-trưởng bộ Giao-thông, bị thuyên-sog.

ÁU-MỸ

Tại Quốc-Tế Liên-Minh

Arip. - Ông Henderson (đại-biểu nước Anh đi họp hội-nghị Q. T. L. M. ở Genève) tiếp phỏng viển các nhà báo, nói rằng hiệp ước hải-quân Luân-Đôn làm cho công việc tài-binh có tiến bộ. Thái độ các đại-biểu Đức và vấn đề tài-binh còn mập mờ. Trước, Q. T. L. M. ủy cho ông Brand (đại-biểu nước Pháp, làm bản dự án về vấn đề Âu-châu tiến bang; có tin rằng kỳ này ông chưa đi trình.

Hội-Đồng Q. T. L. M. họp hội nghị thảo-luận và tự chuẩn-ban báo cáo về « nghiệp » buôn-bán và trẻ con, và một bản về những cách-bảo hộ trẻ con.

Ông Baldwin với « báo hộ mậu dịch »

Arip. - Theo thông-kế của chính-phủ Anh đưa ra tuần-bố ở Hạ-Nghị-Viện thì số thợ thuyền thất-nghiệp là 1.700.000 người, so với năm ngoái thêm 500.000 người. Ông Baldwin, lãnh-tự đảng thủ-cụ đạo diễn văn (có dẫn số thợ thất-nghiệp) nói rằng Anh phải tăng cao quan-thuế lên, nếu không thì thị trường Anh sẽ bị bỏ rơi nước ngoài tràn ngập vào.

Tại Hạ-Nghị-Viện Đức

R. Dépêche. - Hạ-Nghị-viện sắp họp đại-bội, để thảo-luận số dự toán lần thứ ba. Kỳ hội-nghị này có lẽ đến cuối tháng mới xong.

Người ta nói cuộc hội-nghị này chắc sẽ nào nhiều làm Thủ-tướng Brüning r. về cương-quyết, không biết rồi có được đa số liên-liên không. Tổng-ngách số dự toán có 11.500 triệu đồng-mác. Có lẽ thủ-tướng Brüning được thắng thế cũng nên, vì Nghị-Viện không tin nhiệm-thì sẽ bị giải-tán ngay.

Kỷ-niệm năm thứ một nghìn của chế-đại-ngự, Ái-Nhĩ-Lan (Irlande). Impartial - Quốc-Hội nước Ái-nhĩ-Lan thành lập năm 900, đến năm nay kỷ-niệm năm thứ một nghìn. Quốc-Hội này tức là một quốc-bội thành lập lâu nhất ở trên thế-giới. Ngày 12 Mai năm

1900, ở thủ-đô Ái-Nhĩ-Lan (Dublin) là thủ-đô Anh, hiện nay độc-lập) và ở phần thành-thị khác, đều có làm lễ rất long-trọng. Có cả công-đoàn của nước đến dự. Nước Ý đòi chiếm lại Lạc-Techod Impartial - Có tin ở Genève cho hay rằng nước Ý đại-loại yêu cầu Pháp đem lại Lạc-Techod ở Pol-chát mà nhượng cho Ý (tất-nhĩ là chỗ trọng yếu như trong các đất-thực-dân Pháp ở Pol-chát). Du-tiên ở Paris lấy làm ngạc-nhiên lắm.

Nhắc lại rằng năm 1916, trong khi Âu-chiến, Pháp có đề-khởi rằng Ý chịu nhượng bộ cho Pháp mấy đảo-cái lớn: thì Pháp đem Techod trả lại cho Ý; nhưng mấy đảo đó không Ý không chịu nhận nữa.

Việc lợi-thời ở nhà bưu điện Paris (Pháp)

Arip. - Thủ-tướng Tardieu, ngày 14 Mai, có tiếp kiến các đại-biểu của « Bưu-điện » nhân-viên hiệp-hội và « Công-Vu-chức-viên hiệp-hội » phải đến. Ông nói đến chức-viên công-vụ và sự-diện liên-công-thi chính-phủ phải tương-phạt.

Tay-vậy ngày 15, những người làm công ở các sở điện-báo và điện-thoại Paris, Lille, Lyon, Marseille đều bãi công trong 3 giờ, họ ngồi khoanh tay không làm việc từ 11 giờ đến 14 giờ.

Hội-Đồng Nội-Các đã họp hội-nghị, thủ-tướng Tardieu lại có hội-kiến với ông chủ Mặt-Thảm và ông chủ Cảnh-sát, bàn về cách ngăn-ngừa những cuộc bãi công về sau.

Tại các trường Đại-Học ở Tây-Ban-Nha

Madrid 13 Mai - Impartial - Các trường Đại-Học vì gần đây học-sinh làm biểu-tình nên đóng cửa, thì ngày 12 Mai đã mở học lại như thường. Duy có trường Đại-Học ở Kinh-Thành (Madrid) thì lại xảy ra cuộc biểu-tình nữa.

Các nước phản đối Mỹ

Arip. - Bộ Quốc-Vụ cho hay rằng có đến 33 nước phản-đối Mỹ về việc Mỹ tăng-nghịch quan-thuế lên cao.

LỜI CẢM ƠN

Trong lúc cử-hành tang-thủ của Tệ-n-Nội, được Quí-Ông Quí-Bà có lòng chiếu-cổ đến diển-phóng, chúng tôi thiết-lấy làm minh-bội, và trong khi ấy có sự-lỗi đầu-gl, thời xin Quí-Ông, Quí-Bà thứ-lỗi cho.

HỒNG-QUANG-BÍCH

Thương-Tá viện Cơ-Một

Hồng-Dũ-Châu

Hồng-Tuỳ-Liên

Hồng-Dũ-Hồ

1*) VĂN CÓ KHÍ-PHÁCH NÊN XEM

NGUYỄN-CÔNG-TRƯ VẤN-TẬP :

Thơ-phú : 0\$40 - Ca-trù 0\$40.

Toàn-tập (có phụ-thêm Tiểu-sử) 0\$80

2*) HỌC CHỮ HÁN KHÔNG CẦN THẤY :

HÀN-VĂN TÂN GIÁO-KHOA THƯ :

Lớp Trung đẳng (cours moyen) 0\$80

Lớp Cao đẳng (cours supérieur) 0\$88

Do ông LÊ-THUỐC, Lycée Albert Sarraut Hanoi, soạn.

Các hiệu sách lớn tại HANOI, VINH, HUẾ, SAIGON, đều có bán

NƯỚC MẮM BẮC-ĐÁU

CỦA ĐỒNG LỆ THƯƠNG-CỤC QUẢNG-BÌNH

NGÂN BỐN 15.000.000

Số làm lại của ĐỀ NHẬT-LỄ cách tỉnh lỵ 1 kilômêtr

Đã được nhiều nhà du lịch tây và ta tới quan sát tại sở làm, chứng chỉ sự tinh khiết và được đặc-tiêu ban-then là ngon không pha-chế, có thể để hàng mấy mươi năm không đổi-mùi

Bản-hiến đã bán khắp cả Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ và Ai-lao. Mong rằng các ngài lưu tâm vào người nhà nước măm Bắc-Đấu để đồng-hay đem làm quà cho bạn bè hơn cho vật khác.

Thơ và tiền bạc xin gửi cho M. THÂN NHẬT TÂN là Directeur của bản-hiến ĐỒNG-LỆ THƯƠNG-CỤC

Hanoi, le 24 Mars 1930

CHỈ - KHÁI - TÁN

HIỆU CON BƯỚM-BƯỚM

Thuốc ho bột mỗi gói giá 0\$10

Thờ thuốc ho này trừ dờm nhượn phở rất là tài tình, hễ ai mắc phở bệnh ho, bắt cứ mới hay ho đã lâu ngày hoặc ho gió ho khan (không dờm) hoặc ra dờm đen, dờm vàng, hay ho ra huyết, dờm xanh, nam, phụ, lão, ấu đều dùng được cả, hễ ai có bệnh ho nếu mua thử một gói mà dùng, mới biết nhời trên này không sai. Bán-Dược-phòng và các nơi Đại-lý đều có phát-sách thuốc cả, trong những tỉnh ở xứ Việt-Nam đều có Đại-lý của Bán-Dược-phòng.

Bán được - phòng và các nơi đại-lý đều có sách thuốc biểu

ĐẠI - QUANG DƯ'Ơ'C - PHÒNG

46 B' Tổng-dốc-Phương CHOLON - 47 phố hàng đường HANOI - đại-lý: số 51 phố khách HAIPHONG

CẢM TẠ ƠN CỨU MỆNH

Tên tôi là Dương-lục-Lang ở phố hàng Than n' 2 Hanoi, tôi có mắc phở bệnh ho đã lâu và ho đến nỗi không đi lại được bệnh tình rất là nguy hiểm, đi hết hiệu này sang hiệu khác để mua thuốc điều-trị nhưng công vô hiệu, sau tôi thấy hiệu thuốc Đại-Quang có bản thư thuốc ho « CHỈ-KHÁI-TÂN », tôi mới mua uống độ một tháng thì thấy khỏi ngay và lại đi làm ăn được như xưa. Tôi không lấy gì mà tạ ơn tiên-sinh được, mới đăng báo-chương để giới-thiệu đồng-bào ta biết là thờ thuốc hay không đầu-bằng. Nếu có mua thuốc xin nhận cho ký-chữ hiệu và con nhân Bướm mới khỏi lăm thử giá.

Dương-lục-Lan

